

**UNIVERSITET TA'LIM MAYONIDA KOUCHINGLIK
TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANISH.**

NIGORA DJAMPULATOVA

*O'qituvchi, Yunus Rajabiy nomidagi O'zbek
Milliy musiqa san'ati instituti.*

Annotasiya

Ushbu maqolada oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kouchinglik texnologiyalari asosida tashkil etishda zamonaviy innovatsion yondashuvlar yoritilgan. Oliy ta'limning o'quv jarayoniga kouchinglik texnologiyalarini integratsiyalashning o'ziga xosligi ko'rsatilgan. Kouchinglikning mohiyati va xususiyatlari hamda ular bilan bog'liq bo'lgan trening, maslahat va mentorlik tushunchalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'z. Kouchinglik, ta'lim, texnologiya, innovatsion ta'lim, pedagogika.

Kirish qismi: Oliy ta'limda zamonaviy o'quv jarayonining eng muhim vazifasi – amaliy ishlab chiqarish va boshqaruv masalalarini optimal hal qila oladigan yuqori malakali kadrlar tayyorlashdir. Bugungi kunda o'qituvchining har bir qadami, har qanday tashabbusi yangi pedagogik g'oyalarni joriy etish, innovatsion ta'lim texnologiyalarini izchil rivojlantirish zarurati bilan bog'liq. Zamonaviy innovatsion yondashuv nafaqat o'qituvchining orzu qilingan fazilatlari, balki haqiqiy asosiy kasbiy vakolatlarga aylanishi kerak bo'lgan sifat jihatidan yangi shaxsiy toifalarni bilish va ulardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Oliy ta'lim sohasidagi innovatsion yo'nalishlardan biri kouchinglik – o'z predmeti, maqsadlari, falsafasi, tamoyillari, yo'nalishlari va asosiy tartibiga ega bo'lgan yangi yo'nalish hisoblanadi. Pedagogikada kouchinglikning ko'pgina asosiy tamoyillari muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin. Ular o'quv jarayoniga yangicha yondashuv yaratish, interfaol elementlarni joriy etish, ham o'qituvchi, ham talabalar uchun yangi ma'no yaratish, jarayonga jalb etish, natija uchun motivatsiya va mas'uliyatni oshirish imkonini beradi. Kouchinglik o'z ildizlarini sport sohasidan oladi va ijobiy, kognitiv va tashkiliy psixologiya metodologiyasiga asoslanadi. Hozirgi vaqtda bu ta'limot psixologiya, menejment, falsafa, mantiq va hayotiy tajriba chorrahasida rivojlanishda davom etmoqda. Shu munosabat bilan kouchinglik faoliyatining mohiyatini uning hozirgi rivojlanish darajasidan kelib chiqib aniqlash kerak.

Kouch – inglizcha so'z bo'lib, ko'pchilik lug'atlarda a) aravacha, manzilga yetib boruvchi arava (eski), b) professional sport bo'yicha murabbiy (bosh murabbiy), uning vazifasi palatadagilarni "tayoqni ushlab turishga" o'rgatish unchalik ko'p emas, deb tarjima qilinadi. " 19-asrda "kouch" so'zi birinchi marta sportda (murabbiy) o'rin olgan va keyinchalik inglizlar tomonidan o'qitish, maslahat berish, ko'rsatmalar berish bilan

bog'liq har qanday faoliyatni ifodalash uchun keng qo'llanila boshlandi. Angliyada "kouch" talabalarga universitet kursini o'rganishga yordam beradigan xususiy repetitorlarga berilgan nom edi. Repetitorlarning kasbiy vazifalari talabani imtihonlarga tayyorlash yoki aniqrog'i, talabaning qayerda zaifligini, qaysi sohalarni bilishini tushunish, bilimdagi bo'shliqlarni kuchaytirishga yordam berish, uni mustaqil ishlashga undash va yordam berishdan iborat edi. Imtihonga tayyorgarlik ko'rish va imtihondan o'tishda ichki va tashqi to'siqlarni engib o'tish. Shu munosabat bilan, kouchning sifatini baholash mezonlari juda oddiy edi - talaba imtihondan o'tganligi yoki o'tmaganligi. XX asrning 80-yillarida zamonaviy biznesning samarali boshqaruvga bo'lgan ehtiyojiga amaliy javob sifatida vujudga kelgan kouchinglik dastlab Amerikada, so'ngra Yevropa va Osiyoda keng tarqaldi va shuhrat qozondi, tez orada mustaqil fan sifatida shakllandi.

Asosiy qism: Angliyada "murabbiy" talabalarga universitet kursini o'rganishga yordam beradigan xususiy repetitorlarga berilgan nom edi. Repetitorlarning kasbiy vazifalari talabani imtihonlarga tayyorlash yoki aniqrog'i, talabaning qayerda zaifligini, qaysi sohalarni bilishini tushunish, bilimdagi bo'shliqlarni kuchaytirishga yordam berish, uni mustaqil ishlashga undash va yordam berishdan iborat edi. imtihonga tayyorgarlik ko'rish va imtihondan o'tishda ichki va tashqi to'siqlarni engib o'tish. Shu munosabat bilan, murabbiyning sifatini baholash mezonlari juda oddiy edi - talaba imtihondan o'tganmi yoki yo'qmi. XX asrning 80-yillarida zamonaviy biznesning samarali boshqaruvga bo'lgan ehtiyojiga amaliy javob sifatida vujudga kelgan kouchinglik dastlab Amerikada, so'ngra Yevropa va Osiyoda keng tarqaldi va shuhrat qozondi, tez orada mustaqil fan sifatida shakllandi. fanlararo ilmiy intizom. Bu jarayondagi asosiy shaxslar Jon Uitmor, Tim Gallvi va Tomas J. Leonard edi.

Biznesda sport yo'nalishini rivojlantirishning kashshofi Garvard universiteti bitiruvchisi, universitet tennis jamoasi sardori Tim Gallvi edi. U birinchi bo'lib sport usullarini boshqaruv va biznesga o'tkazdi. 80-yillarda, sport yo'nalishi, Tomas Leonardo va J. Whitmore sa'y-harakatlari tufayli, mashhur kitob muallifi "Perfomance uchun kouchinglik" - 1992 (GROW kouchinglik texnologiyasi) Rossiyaga kelgan kouchinglik shaklida rivojlangan. 21-asr boshlarida. Moliyaviy maslahatchi bo'lib ishlaganda kouching asoschisi Tomas J. Leonard o'zining eng muvaffaqiyatli mijozlari nafaqat maslahat, balki professional faoliyatni shaxsiy qo'llab-quvvatlashga muhtojligini payqab, ushbu faoliyat turini rasmiylashtirib, "kouch" tushunchasini kiritdi, uni sportdan (ing. Kouch - tarbiyachi, instruktor, murabbiy) o'zlashtirib oldi va kouchinglik industriyasini yaratib, ajoyib natijalarga erishdi.

1994 yilda u mustaqil ilmiy intizom sifatida kouchinglikning asosiy atributlarini shakllantirgan Xalqaro kouchinglik federatsiyasiga (ICF) asos solgan. Fan sifatida kouchinglik maslahat va psixoterapiyadan ajralib chiqdi. Agar Tomas J. Leonard kouchinglikka moliyaviy konsaltingdan kelgan bo'lsa, u holda Jon Uitmor sport

kouchingligini menejment va korporativ biznesga olib keldi va korporativ kouchinglik biznes yo'nalishining asoschisiga aylandi. Bugungi kunda kouchinglikka nafaqat fan, balki sport mafkurasiga asoslangan, sportda qo'llaniladigan tamoyillar, o'xshatish va usullardan keng foydalaniladigan san'at sifatida ham qarash kerak. Zamonaviy sharoitda sport ham, menejment ham yetarlicha yuqori rivojlanish darajasiga erishganida, ularning "kuchli o'xshashligi" dolzarb bo'lib, kognitiv, uslubiy va amaliy ahamiyatga ega bo'ladi.

Kouchinglik texnologiyasini joriy etish asosida jarayonining innovatsiyalari amalga oshirilmogda, bu esa malaka oshirish muhiti sharoitlariga moslashgan yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashda yordam beradi. Professor-o'qituvchilar tarkibi hamda universitetga qabul qilingan talabalarning ijodiy va hayotiy faolligi ta'minlanadi. Oliy ta'lim pedagogikasida kouchinglik ko'plab pedagogik ishlarni konstruktiv tarzda hal qilish mumkin. Bu sizga ta'lim jarayonidagi bir qator muammolaridan birini hal qilish imkonini beradi - o'qituvchiga kafolatlangan natijani beradi. Qoidaga ko'ra, universitetlarda zamonaviy o'qitish o'qituvchilarning boy kasbiy tajribasini "men qilganimni qil" tamoyili asosida o'tkazishga asoslanadi. Biroq, o'quv jarayonida kouchinglik metodikasidan foydalanganda o'qituvchining roli sezilarli darajada boyib boradi.

Xulosa qismi: Kouchinglik o'qituvchilarga talabani individual ravishda qo'llab-quvvatlashga imkon berishidan tashqari, uning kasbiy, shaxsiy o'sishi va shaxsiy samaradorligini oshirishni belgilaydi, shuningdek, faoliyatning va umuman o'quv guruhining yuqori samaradorligini ta'minlaydi. Amaliy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, murabbiyning shubhasiz natijalari guruhdagi munosabatlarni yaxshilash, o'quv va amaliy vaziyatlarda tez va samarali javob berish qobiliyati, o'quv jarayoni va atrof-muhitdagi o'zgarishlarga moslashuvchanlik va moslashuvchanlikdir.

Kouchinglik ko'pincha muayyan mahoratga, muayyan faoliyat sohasiga qaratilgan. Ko'p hollarda konsultatsiya ishlashga erishishga emas, balki hissiyotlar va his-tuyg'ularga qaratilgan. Kouchning metodologiyasi va vositalari interfaol muloqotga, munozara: savol-javobga (savol-javob) asoslangan bo'lib, u kouchinglik mashg'ulotlari shaklida o'tkaziladi. Kouchinglik texnologiyasi turli fanlarni o'qitish jarayonida muvaffaqiyatli qo'llanilishi mumkin, shuningdek, o'quv jarayonini takomillashtirish uchun ko'plab istiqbollarni ochadi.

ADABIYOTLAR

1. V. Timoti Gallvey. Ishning ichki o'yini: diqqatni jamlash, o'rganish, zavqlanish va ish joyidagi harakatchanlik. -M.: "Alpina biznes kitoblari", 2005. - 252 b.
2. Kotelnikov V.Yu. Ten3: Upravlenie innovatsiyami: strategik podxod. Gibkie korporativnye strategiyasi vyjivaniya va liderstva v novoy ekonomike. — M.: Eksmo, 2007. — 96 s. — (Biznes-kouch).

3. Smirnov V.N. «Sporting — menedjment poded! Teoriya va amaliyot sovremennogo menedjmenta: ot taylorizma do sportinga». — SPb.: Erida-Biznes, 2011. — 240 s.
4. Trushevskaya A.A.. Razvitie vysshey shkoly: regional potentsial modernizatsiya. Universitet v regione: nauka, obrazovanie, kultura:
  1. 5.Епишева О. Б., Что такое педагогическая технология // Школьные технологии. 2004. №1. – С. 31-36.
  2. 6.Зырянова Н.М. Коучинг в обучении подростков // Вестник практической психологии образования. – 2004. – №1. – С. 46–49.
  3. 7.Уитмор, Дж. Внутренняя сила лидера: Коучинг как метод управления персоналом / Джон Уитмор. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 309 с.
  4. 8.Yuldasheva, Nasiba Kamolovna , & Djampulatova, Nigora Makhmudovna (2022). TALABALALARNING KOMMUNIKATIV RIVOJLANISHI KONTEKSTIDA KOUCHINGLIK MODELI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (11), 915-920.
  5. 9.Djampulatova, N. (2022). Ways to improve communicative competence in English in creating an integrative learning environment.
  6. 10.Djampulatova, N. (2023). THE ROLE OF THE COACHING APPROACH IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE. *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences*, 2(1), 191-195.
  7. 12. Djampulatova, N. M. (2021). COMMUNICATIVE DIFFICULTIES IN ENGLISH AND WAYS TO OVERCOME THEM. *Гуманитарный трактат*, (100), 10-11.
  8. 13. Yakubov O.A. Oliy harbiy ta'lim muassasalarida xorijiy tillarni o'qitish jarayonida assotsiatsiya metodidan foydalanish// Chet tilini o'qitishda va o'rgatishda til ko'nikmalarini rivojlantirishning dolzarb masalalari. Материалы конференции. 2022/4/6 bet.34-40
  9. 14. O. Yakubov. Application of the method of associations in the educational process. Журнал образовательный портал «Мультиурок» 2022/3/7. Ст455-457. <https://multiurok.ru/files/application-of-the-method-of-associations.html>
  - 10.15.O.A.Yakubov. ASSOCIATION METHOD AS A WAY TO IMPLEMENT INNOVATIVE APPROACHES . *CUTTING EDGE-SCIENCE*. 2020/8. Ст 84.
  - 11.16.ORIPOVA, R., & RAXMATULLAEVA, M. (2024). INTEGRALLASHGAN TA'LIMDA TEXNOLOGIYALAR. *Journal of Pedagogical and Psychological Studies*, 2(2), 39–44. Retrieved from <https://imfaktor.com/index.php/jopaps/article/view/1024>
  - 12.17.Раънохон Иброхимовна Орипова (2023). КАСБИЙ ТАЪЛИМДА ФАНЛААОРО АЛОҚАДОРЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ. *Oriental Art and Culture*, 4 (2), 750-754.